

EN BLOMSTRANDE KAFFESTUGA

Korsvirkeslängan är som hämtad ur en folksaga, med mossbevuxet tak, kullersten och blomsterfröjd kring fönstren. Vi hälsar på i en av Skånes mest anrika kaffestugor – Alunbruket. Nu förnyas klassikern i bröderna Carlssons regi, två storstadspojkar med hjärta för trädgård.

AV LISA ISING FOTO PERNILLA BERGDAHL

mitt lantliv

SAGOSTUGA I BLOM. Korsvirkeslängan från 1700-talet omges av underbara stockrosor, blommande hosta och stäppsvalvia som matchar de blå fönstren. Stjärnflockan står stolt i rabatten.

VÄXTPYSSEL. För Johan Carlsson är trädgårdsarbetet en välgörande avkoppling från vardagslivet som psykolog i storstan.

RUDBECKIA 'ALBA' är en av många klassiska sorter som trängs i rabatterna på Alunbruket i Andrarum.

EN BLOMSTRANDE KAFFESTUGA

”HÄR HAR VI LEKT SOM BARN, VI KAN VARTENDA TRÄD”

DET FÖRSTA SOM SLÅR EMOT BESÖKAREN är en nästan bedövande blomsterprakt. Utmed stugknuten prunkar riddarsporrar, rosor, daggkåpor och rara stjärnflockor. Att återvända hit och skapa nytt har varit ett äventyr i både tid och rum för bröderna **Johan** och **Kristian Carlsson**.

– Här har vi lekt som barn, vi kan vartenda träd i skogen och vet var bäcken är som djupast, säger Johan och Kristian.

De är fjärde generationen på plats. Det var deras farmors mor, kalaskokerskan **Hilda Nilsson**, som började servera kaffe med dopp i den egna stugan kring Alunbruket i Andrarum mitt emellan Sjöbo och Brösarp på Österlen. Hon kunde inte ha valt en bättre plats. Inom hörhåll porlar Verkeån och på gångavstånd ligger Christnehofs slott. Längre bort en idyllisk vattenmölla och blåbärsskogar.

Att det skulle bli bröderna som tog över stafettpippen efter sina föräldrar, **Mona** och **Krister Carlsson**, har inte alltid varit självklart. Efter skolan reste Johan utomlands, utbildade sig till psykolog och flyttade till Stockholm. Kristian blev författare och kulturarbetare med eget förlag och bosatte sig i Malmö. En kaffestuga i skogen med småkakor och torparträdgård kändes avlägset. →

Johan Carlsson

ÅLDER: 37 år.

YRKE: Psykolog och kaféägare med hjärtat i jorden.

FAMILJ: Flickvän.

BOR: I Stockholm. Och sommartid på Alunbruket.

JUST NU: Dags att lägga om halmtaket och eventuellt starta trädgårdsvandringar till sommaren.

Kristian Carlsson

ÅLDER: 34 år.

YRKE: Poet, översättare, kulturarrangör och kaféidkare med hjärtat i köket.

FAMILJ: Fru och sonen Orlando.

BOR: Utanför Malmö och på Alunbruket.

JUST NU: Går ut på smultronjakt med Orlando. Smyger runt husknuten efter min bror för att se om han har planterat något som kan ingå i te eller kaka. Håller mig i trädskuggan där även böcker trivs. Läs mer om Alunbruket på: www.alunbruket.com.

SOM I EN RIKTIG "cottage garden" ligger kaffestugan inbäddad i ett blomstrande överflöd av rosor och klassiska perenner: jättedaggkäpa, dagliljor, kungsljus, alunrot 'Purple Palace', blågull och nävor.

EN BLOMSTRANDE KAFFESTUGA

”I STORA PLÅTBURKAR I KÖKET GÖMMER SIG KLASSIKER SOM HAVRESNITTAR, KOLAKAKOR OCH DRÖMMAR. PRECIS SOM PÅ GAMMELFARMOR HILDAS TID”

– Men vid tjugofem ropade rötterna på mig, säger Johan, som numera tar tjänstledigt varje sommar från sitt arbete i Stockholm för att åka ner till Skåne och ta hand om trädgården, som är hans ögonsten.

Från sin barndom minns han hur pappa Krister slet med ogräset varje söndag innan kaffegästerna kom. Det var mycket rosor och däremellan öppen jord som skulle hackas för att hållas ogräsfri. Så vill inte Johan ha det.

– Jag har tillfört perenner mellan rosorna, tacksamma klassiska sorter som folk känner igen, berättar han när han visar runt bland stockrosor, riddarsporrar och dagdkåpor.

Resultatet har närmast blivit det som brukar kallas en cottage garden, de gammaldags trädgårdar som ofta omgav engelska lantgårdar. Det är ett okonstlat trädgårdsideal med grusgångar kantade av perenner och prunkande blomsterbäddar med gamla, inhemska växter. Numera finns det ingen öppen jord som behöver hackas. I stället möts besökaren av ett blomstrande överflöd – och det som nyss var välbekant och traditionellt har nu hunnit bli spännande och intressant igen.

– Det är just de traditionella växterna som flox och höstanemon som folk frågar om, säger Johan.

Till slut blev intresset från besökarna så stort att Johan började sälja sticklingar i liten skala. Den charmigt lilla plantskolan rymms på en bänk vid husgaveln och där finns de egendrivna torparsorterna till salu: stjärnflocka, malört, akleja, smultron ...

– Det är en underbar avkoppling från storstaden och mitt vanliga yrkesliv att vara här. Folk tror nästan inte att det är sant att vi har en egen kaffestuga nere i Skåne när jag berättar om det.

Många av de gamla rosorna finns förstas kvar, även om de nu har fått en annan inramning. Här finns exempelvis ’Albertine’, en varmgul klätterros och den orangeröda rabattrosen ’Orange Triumph’. För att nämna några.

Just nu går Johan och grunnar på hur han ska väcka nytt liv i en gammal syrenberså som funnits under de höga askarna. Ett så kallat woodland med skuggtåliga sorter som näva och funkia är också i blivande.

– Jag vill gärna göra sådant som kan inspirera andra, säger han enkelt, men det är lätt att inse att det ligger en hel del slit med jordförbättring och sten bakom visionerna.

I dag är det svårt att föreställa sig att trakten har varit ett inferno av giftiga ångor när det begärliga alunskiffret bröts. Under storhetstiden på 1700-talet låg Nordens största alunbruk här vid Andrarum med nästan tusen människor som slet i slagghögarna. Alun användes i såväl färgerier som garverier, för medicinskt bruk och som råvara för produktionen av inhemskt petroleum. På hallväggen i kaffestugan hänger fortfarande minnet från den tiden – brukets egna mynt som motsvarade ”en dags körsel” och en mans

eller en kvinnas dagsverke under storföretagaren Christina Piper på Christinehofs slott.

1912 upphörde produktionen kring Andrarum för gott och därefter blev ”de röda backarna” snart ett populärt utflyktsmål. Det kan vi vara glada för i dag. Korsvirkeslängan, som ursprungligen byggdes som arbetarbostad i början av 1700-talet, ligger i en numera kulturminnesmärkt bruksbygd omgiven av Verkeåns naturreservat.

Inomhus är mycket sig likt från gammelfarmor Hildas tid. På väggen hänger fotot av henne på trappan med kaffebricka. Den gamla bakugnen finns kvar, liksom dragsoffan, kopparkittlarna och tras mattorna. Kaffekannorna står på parad. I stora plåtburkar i köket gömmer sig klassiker som havresnittar, kolakakor och drömmar. Kaffet med wienerbröd, sockerkaka och två sorters småbröd är den traditionella beställningen.

– Trender kommer och går. Ett tag var det nästan ingen som ville ha småkakor, men nu är det allt fler som frågar efter dem igen, säger Kristian.

Men även i köket finns en lust att förnya. Utan att förlora den unika platsen och traditionerna ur sikte experimenterar brodern Kristian med råvaror som fläder, rabarber, vinbär och äpple. Resultatet har blivit sylt, saft, marmelader och teer som finns till både försäljning och på meny. Rabarbersaften med kardemumma och vanilj låter lika spännande som paprikamarmelad och pesto gjord av ramslök. Då och då möts brödernas ambitioner i gemensamma projekt. Johan odlar exempelvis alla de myntor som Kristian använder i köket: grönmynta, marockansk mynta, krusmynta och äppelmynta. Brödet är det fortfarande mamma Mona som bakar: ett grovt, ett solrosbröd och ett fruktbröd. Förutom kakor och tårter – missa inte fläderbloms- och valnötstårtan om du åker hit! – serveras matiga smörgåsar, både kära favoriter som den med ägg och Monas egenlagda sill, men också djävare nyheter.

Från trakten är det många som minns sin barndoms saftkalas på Alunbrukets Kaffestuga. Nu återvänder de med barn och barnbarn. Under sommarens högsäsong är det också sommarbor från Österlen som hittar hit, många stockholmare och en hel del yngre människor. Även danskar, tyskar och holländare kommer för att njuta och upptäcka – på nytt eller för första gången. ●

Johans 5 bästa odlingstips:

1. Välj pålitliga och ansvarsfulla perenner som stomme i dina rabatter. Till exempel jättedagdkåpa, alunrot, lammöron och stäppsvalvia.
2. Krydda rabatten med nyckfulla divor som för in det exotiska och tilltalar fantasin, till exempel rosen ’Souvenir de Malmaison’ eller den blå bergvallmon.
3. Många exemplar av samma sort skapar helhet och harmoni.
4. Lagg tid på jordförbättring, det ger mångfalt tillbaka.
5. Gör det du tycker är roligt i trädgården – då orkar du mycket mer!

1. Stäppsvalvia blommar tacksamt hela långa sommaren.

2. Brukets gamla arbetarbostäder har skiftat funktion. Strax intill ligger Verkalängan, ett trivsamt B & B.

3. Plantskolan med egendrivna torparsorter rymms på en bänk vid husgaveln.

4. Att servera i den vackra miljön är ett populärt sommarjobb. Marina och Fredrik är två av många som gärna återkommer.

5. Anissop ’Blue Fortune’ blommar villigt bland gamla välkända perenner.

6. Blomsterprakten är bedövande. Vissa sorters Astilbe blir exempelvis jättelika.

7. Kaffet med wienerbröd, sockerkaka och två sorters småbröd är fortfarande den klassiska beställningen på Alunbruket.

8. Under höga askar porlar Verkeån, där Johan och Kristian lekt som barn.

